

Eurokomisár pre životné prostredie na Slovensku po 10 rokoch

Návrhy riešenia environmentálnych záťaží, ich financovanie, pripravovaná zonácia Tatranského národného parku, odpadové hospodárstvo, ochrana ovzdušia, zelený rast a ďalšie aktuálne environmentálne problémy boli témami dvojdnovej návštevy Slovenska najvyšším predstaviteľom EÚ za životné prostredie Janezom Potočnikom. Eurokomisár pre životné prostredie navštívil SR 19. a 20. januára 2012 na pozvanie ministra životného prostredia SR Józsefa Nagya. Slovenskú republiku naposledy navštívila komisárka pre životné prostredie Margot Wallström pred desiatimi rokmi.

Environmentálne záťaž

Problematika environmentálnych záťaží na Slovensku a jej riešenie zaujímala eurokomisára pre životné prostredie Janeza Potočnika, ktorý spolu s ministrom životného prostredia SR Józsefom Nagym navštívil skládku guđrónov v bratislavskej Devínskej Novej Vsi. Stretnutia na jednej z najhorších environmentálnych záťaží v bezprostrednej blízkosti ľudských obydľí sa zúčastnil aj starosta Devínskej Novej Vsi Milan Jambor.

Riešeniu nielen tejto environmentálnej záťaž má napomôcť nový zákon o environmentálnych záťažoch a eurofondy, ktorých čerpanie sa jeho prijatím uvoľnilo. Zákon totiž pre Slovensko otvoril dvere na čerpanie eurofondov na likvidáciu kontaminácie, ktorá ohrozuje zdravie ľudí a životné prostredie. Na projekty je doteraz vyčerpaných len 12 % z celkovej alokácie vo výške 3,5 miliárd eur. O tieto prostriedky je možné požiadať do konca roku 2013 a vyčerpať by sa mali do roku 2015. Slovenská republika môže na riešenie problematiky environmentálnych záťaž použiť 117 miliónov eur.

Ministerstvo životného prostredia v súčasnosti pripravuje novú výzvu na sanáciu envirozáťaž v rámci prioritnej osi Odpadové hospodárstvo s výškou alokácie 80 miliónov eur. Jej vyhlásenie sa podľa ministra Nagya predpokladá v letných mesiacoch tohto roka. V prípade vyhlásenia výzvy na sanáciu envirozáťaž by mal byť žiadateľom verejný sektor, predovšetkým ministerstvá, v prípade lokalít, kde nebude možné určiť zodpovednú osobu za environmentálnu záťaž a po dopracovaní schémy štátnej pomoci, aj súkromný sektor pri dodržaní princípu znečisťovateľ platí. Medzi prvými na má sanovať aj spomínaná skládka guđrónov.

Šéf envirorezortu považuje vytvorenie tejto výzvy za dôležitý krok v zjednodušení prístupu súkromného sektora pri odstraňovaní envirozáťaž. V prípade projektov zameraných na sanáciu záťaž súkromným sektorom sa nebude vyžadovať ich individuálne posúdenie a schválenie Európskou komisiou. Čerpanie eurofondov na Slovensku doteraz brzdil chýbajúci zákon o environmentálnych záťažoch, bez ktorého nebolo možné určovať zodpovednosť a dôsledne aplikovať princíp „znečisťovateľ platí“. Ako poznamenal minister Nagy, práve určenie zodpovednosti blokovalo prijatie zákona. Teraz však, podľa jeho slov, ako jedna z mála krajín môže Slovensko spustiť sanáciu envirozáťaž.

Eurokomisár Potočnik okrem iného poukázal, že Európska komisia považuje

Eurokomisár pre životné prostredie Janez Potočnik s ministrom životného prostredia Józsefom Nagym spoločne prerokovali viacero environmentálnych tém

Biodiverzita, financovanie chránených území NATURA 2000, vstup EÚ do Karpatského dohovoru či preventívne opatrenia týkajúce sa eliminácie stretov človeka s medvedom. Aj o tomto diskutovali na Ministerstve životného prostredia SR eurokomisár pre životné prostredie Janez Potočnik s ministrom Józsefom Nagym

regeneráciu pôdy za jednu zo svojich najvyšších priorít, keďže pôda môže ovplyvňovať kvalitu a zdravie ľudí. Pripustil, že napriek tomu, že európska zelená legislatíva je rozsiahla, v oblasti pôdy je zatiaľ obmedzená. Informoval, že sa pripravuje nariadenie o pôde, avšak tento proces v súčasnosti stojí v Európskej rade.

Environmentálne záťaž sa nachádzajú najmä v areáloch priemyselných podnikov alebo veľkokapacitných poľnohospodárskych podnikov. K úniku nebezpečných látok dochádzalo aj na nekontrolovaných skládkach nebezpeč-

Foto: Jozef Klinda

Foto: MŽP SR

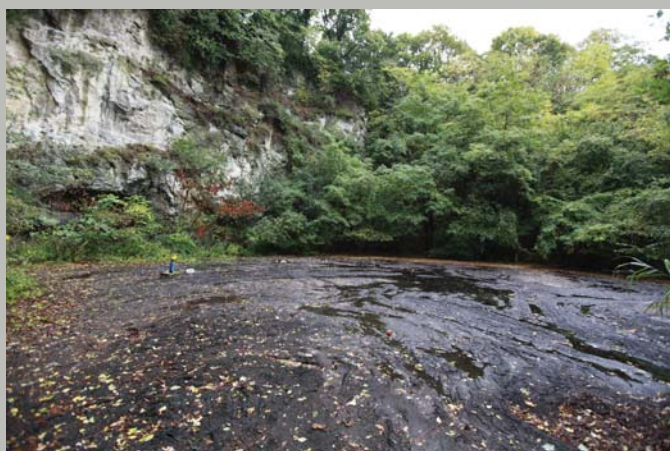

Foto: Greenpeace/Lucia Szabová

Skládka gudrónov

Environmentálna záťaž: Bratislava – Devínska Nová Ves – kameňolom Srdce

Pôvodcom odpadu (gudrónov, ktoré vznikajú ako vedľajší produkt pri rafinácii ropy, sú to ropné produkty – kyselinové živice) bola rafinéria Apollo, ktorá ho začala ukladať do štrkových jám umiestnených vo svojom areáli. V roku 1963 Slovnaft, n. p., previezol odpad so súhlasom štátnych orgánov do „vhodnejšieho prostredia“ vápencového lomu. Kameňolom Srdce, v ktorom sú už niekoľko desiatok rokov gudróny uložené, sa nachádza v Chránenej krajinnnej oblasti Malé Karpaty a v Národnej prírodnej rezervácii Devínska Kobyla. Rozloha skládky gudrónov je 3 980 m² a jej celkový odhadovaný objem je cca 30 800 m³. Skládka bola uzatvorená použitím krycej vrstvy (nepriepustné íly).

Po roku 1982, z dôvodu nevhodného uloženia tohto odpadu došlo k uvoľneniu balvanov zo steny lomu a následne k porušeniu vrstvy zeme, ktorou boli gudróny prekryté. Íly krycej vrstvy sú postupne ponárané do gudrónov, ktoré vytekajú na povrch.

Projekt sanácie je už pripravený a sanačné práce budú spočívať v úplnom odstránení gudrónov z vápencového lomu.

Skládka gudrónov je v rámci Informačného systému environmentálnych záťaží zaradená v Registri environmentálnych záťaží – časti B, ako environmentálna záťaž. Informačný systém environmentálnych záťaží, ako aj ďalšie informácie o danej lokalite sú dostupné na <http://charon.sazp.sk/envirozataze>. Podrobnejšie informácie o problematike environmentálnych záťaží na Slovensku nájdete aj na stránke Enviroportálu, v časti Vybrané environmentálne problémy – Environmentálne záťaž.

Zdroj: SAŽP

ného odpadu aj v nezabezpečených skladoch pesticídov. Znečistenie tiež spôsobila armáda a fažba nerastov. Pozostatok starých opustených skládok alebo odkalísk sa v niektorých lokalitách prejavuje zvýšenými hodnotami síranov, chloridov, ropných látok či ťažkých kovov v prostredí.

Ochrana prírody

Biodiverzita, financovanie chránených území NATURA 2000, vstup EÚ do Karpatského dohovoru či preventívne opatrenia týkajúce sa eliminácie stretov človeka s medveďom. Aj o tomto diskutovali eurokomisár J. Potočník s ministrom J. Nagyom.

V oblasti ochrany prírody sa diskusia dotýkala Stratégie EÚ v oblasti biodiverzity, ktorú považuje Ministerstvo životného prostredia SR za dôležitú, keďže tá je východiskom pre spracovanie novej Národnej stratégie biodiverzity na roky 2011 – 2020. Nemenej dôležitou je aj problematika týkajúca sa ochrany vlka či projektov na ochranu veľkých šeliem na Slovensku. Bola otvorená aj pálčivá otázka zabezpečenia dostatočných zdrojov financovania sústavy NATURA 2000.

Vplyv diaľnice na životné prostredie

Eurokomisár pre životné prostredie Janez Potočník s ministrom životného prostredia Józsefom Nagyom a s ministrom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Jánom Figelom spoločne prerokovali aj tému výstavby diaľnice na Slovensku. Hovorilo sa aj o výstavbe diaľnice D1, úseku Turany – Hubová.

Podľa Programu pokračovania prípravy a výstavby diaľnic a rýchlостných ciest na roky 2011 až 2014 nadobudlo územné rozhodnutie na tzv. údolný variant diaľnice s tunelmi Rojkov a Havran právoplatnosť v marci 2008 a stavebné povolenie v máji 2009. Rezort dopravy pôvodne plánoval spustiť výstavbu v tomto úseku už na jar 2012. Mimovládne organizácie však spochybnil posúdenie vplyvu stavby na územia NATURA 2000. Európska komisia preto v roku 2010 neodobrila financovanie výstavby tejto časti diaľnice cez projekty tzv. verejno-súkromného partnerstva (PPP projekty) Európskou investičnou bankou.

Európskej komisii sa doteraz nepozdával vplyv tejto diaľnice na životné prostredie. Slovensko tak bude musieť v priebehu niekoľkých mesiacov zabezpečiť v tomto úseku diaľnice opatrenia napríklad pre migráciu veľkých šeliem či na ochranu vtáctva alebo potrebnú kanalizáciu.

Na časť diaľnice D1 medzi Martinom a Ružomberkom by mohla byť vypísaná súťaž v lete tohto roku. Zo stretnutia eurokomisára s ministrami totiž vyplý-

nulo, že približne 13-kilometrový úsek od Turian po Hubovú môže po splnení niekoľkých environmentálnych opatrení dostať zelenú od Európskej komisie.

Minister Figel na spoločnej tlačovej konferencii na MŽP SR zdôraznil, že tento úsek diaľnice považuje za náročný a citlivý z hľadiska vplyvov na životné prostredie. Preto starostlivé posúdenie Európskou komisiou bude znamenať nielen súčasnú istotu pri výstavbe, ale aj to, aby v budúcnosti nebolo spochybňované.

Doterajšie zmierňujúce opatrenia na životné prostredie si v úseku diaľnice vyžiadali sumu približne 8 miliónov eur. Úsek diaľnice D1 od Turian po Hubovú by mal po dobudovaní odbremení od náporu áut cestu prvej triedy, ktorej priemerná denná záťaž v časti od Krpelian po Kralovany prevyšuje 20 000 vozidiel. Úsek diaľnice si podľa predpokladov vyžiada náklady na výstavbu vo výške takmer 700 miliónov eur. Cesta má byť financovaná z eurofondov a štátneho rozpočtu.

Zelený rast

Ďalšou problematikou, ktorá dominovala na tomto stretnutí, bolo využívanie zdrojov.

Eurokomisár s ministrami boli zajedno v názore, že prostredníctvom efektívneho využívania prírodných zdrojov môžeme spoločne napomôcť k ich zachovaniu, úspore finančných prostriedkov, tvorbe nových pracovných príležitostí, zníženiu negatívneho vplyvu na životné prostredie a k vytvoreniu udržateľnejšej budúcnosti pre nás a budúce generácie.

Janez Potočník zároveň predstavil snahu presadenia tzv. zeleného rastu ako síce dlhodobé, ale zjavne jediné východisko zo súčasnej hospodárskej situácie Európy – najmä s ohľadom na zdrojovú efektívnosť. Zdôraznil, že v súčasnosti sa firmy už menej zameriavajú na produktivitu práce ako v 20. storočí, ale viac na efektívne využitie zdrojov, čo je dobré aj pre životné prostredie. Priemysel by mal podporovať inovatívne prístupy, podieľajúce sa na zlepšení životného prostredia. Išlo by, obrazne povedané, o manželstvo z rozumu. Skúsenosť ukazuje, že takéto zväzky sú udržateľnejšie. S ministrom životného prostredia J. Nagyom sa zhodli na tom, že je potrebné tlačiť na nižšiu spotrebu prírodných zdrojov, čím by sa zlepšil podiel pridanej hodnoty, t. j. práce na hodnotu tovarov. Je to ekonomická príležitosť a progresívny spôsob trvalo udržateľného rozvoja.

S nešťatnými vlastníkami lesov a zástupcami mimovládnych organizácií sa eurokomisár a minister József Nagy stretol vo štvrtok 19. januára po návšteve skládky gudrónov v Devínskej Novej Vsi.

Zdroj: MŽP SR, TASR